

JAARVERSLAG 2021

Oprichtingsdatum en doel

De vereniging werd opgericht op 16 mei 1973. Zij heeft ten doel: "Het bevorderen van de leefbaarheid van Den Haag met behoud van zijn karakteristieke waarden". De Vereniging tracht dit doel te bereiken met alle haar ten dienste staande wettige middelen.

Bestuur

Algemeen

Zoals uit bijgaande bijdragen vanuit de verschillende werkgroepen mag blijken, heeft de Vereniging zich in het jaar 2021 opnieuw ingezet voor het behoud en de ontwikkeling van onze mooie stad. We hebben gebruik gemaakt van het inspreekrecht tijdens vergaderingen van de gemeenteraad en raadscommissies, schreven ingezonden stukken, tekenden bezwaar aan tegen bouwplannen en gingen bij een afwijzing van dat bezwaar in beroep. Bezwaar is onder andere gemaakt tegen de plotselinge vergunningverlening voor de bouw van bunkerachtige, onpersoonlijke bouwblokken op een beeldbepalende plek langs de Boulevard ter hoogte van het Noordelijk Havenhoofd, omdat uit dit plan geen verbetering spreekt van de aanpak van de badplaats, en bewoners en belangenorganisaties hierbij op geen enkele wijze waren betrokken.

Net als 2020 was 2021 vanwege de corona-epidemie een bijzonder jaar. Diverse excursies, Vriendenborrels en andere activiteiten moesten vanwege de door de overheid opgelegde beperkingen worden afgelast of uitgesteld. Het bestuur vergaderde in 2021 twaalf keer live of digitaal.

Naast allerlei huishoudelijke en organisatorische aangelegenheden wordt in het bestuur ook regelmatig gesproken over hoe de Vrienden hun doelstellingen zoals verwoord in het Visiedocument (2019) het beste zouden kunnen bereiken. De bestuursvergadering van 10 november was geheel gewijd aan dit onderwerp. Zowel de manier waarop wij het beste resultaat kunnen bereiken als de zichtbaarheid van de Vrienden naar buiten toe (zowel naar de leden als naar de buitenwacht) kwamen daarbij aan de orde. Helaas is de capaciteit van diverse werkgroepen, met name Stadsbeeld en Stadsgroen en Levende Historie, onvoldoende om al het werk dat zich aandient, aan te kunnen. Vooralnog zullen wij ons moeten beperken tot zaken van algemeen stedelijk belang; zaken die uitsluitend op wijkniveau spelen moeten wij overlaten aan de betreffende wijkverenigingen, waarbij de Vrienden natuurlijk wel hun steun kunnen uitspreken. Uitzondering op deze regel kunnen zaken zijn die worden afgedaan met de zg. Kruimelregeling, omdat die regeling op zich de Vrienden een doorn in het oog is. Van groot algemeen belang is de gang van zaken rondom de nieuwe Omgevingswet, die de gemeente verplicht tot het opstellen van een zogenaamde Omgevingsvisie. Daarbij is onze participatie dringend noodzakelijk, vooral waar het gaat om de strategie van de gemeente met betrekking tot het erfgoed, en om de ontwikkeling van gebiedsvisies bij grote nieuwbouwprojecten zoals in de Binckhorst, omdat de dirigistische aanpak van dergelijke projecten door middel van een bestemmingsplan straks verleden tijd is.

In een raadsadres zijn aan het gemeentebestuur aanbevelingen gedaan op welke wijze de participatie in de toekomst zal moeten worden gewijzigd, wil deze inhoudelijk zinvol zijn.

De zichtbaarheid van de Vrienden kan op verschillende manieren worden verbeterd: naar de leden toe door middel van presentaties, artikelen in Ons Den Haag en in de Nieuwsbrief, die meer op de actualiteit aansluiten; naar buiten toe door meer persberichten, door interviews en artikelen in lokale bladen als Den Haag Centraal en interviews bij (lokale) radio- en televisiestations, door het organiseren van verkiezingsdebatten etc. Verschillende van deze mogelijkheden zijn de afgelopen maanden ook daadwerkelijk in praktijk gebracht.

De ledenvergadering van het voorjaar vond digitaal plaats op 13 april vanuit het buurthuis Bethel. Tijdens deze vergadering werd Coby Koeleman die al een aantal maanden het penningmeesterschap had waargenomen, officieel in die functie benoemd. Marjan Engels trad af als secretaris en werd opgevolgd door Willem Frans Arts. De ledenvergadering van het najaar vond live plaats in Muzee op 19 oktober. Geheel volgens de statuten werd voorzitter Henk Bakker tijdens die vergadering opgevolgd door Rupert van Heijningen, die bij acclamatie werd verkozen. Bovendien werd tijdens deze vergadering Casper de Weerd herkozen als bestuurslid, en werd het vernieuwde (en sterk vereenvoudigde) Huishoudelijk Reglement met algemene stemmen goedgekeurd.

Ledenbestand

Het jaaroverzicht van het aantal leden:

Ledenstand 31 december 2020	1428
Ledenstand 31 december 2021	1492
Toename	64
Nieuwe leden	160
Opzeggingen	96

Het bestuur vindt het een heuglijke ontwikkeling dat het aantal leden in het afgelopen jaar fors is toegenomen. Maar we zijn er nog lang niet! Daarom wordt in dit jaarverslag de oproep herhaald om vrienden, burens en familieleden lid te maken. Op naar de 1600! Een flink aantal leden steunt de Vereniging door het overmaken van een hoger bedrag dan de minimumcontributie. Daarvoor onze hartelijke dank.

Werkgroep Activiteiten

Toch een actief jaar van de Werkgroep Activiteiten en Excursies

Excursies

- Pastoor van Arskerk 8 en 14 december
- Stadswandeling "De invloed van het verkeer op het stadsbeeld" 21 november
- Excursie Loosduins Museum en Molen de Korenaer 7 en 28 oktober
- Stadswandeling Muurschilderingen 6 en 16 oktober
- Stadswandeling Nieuwbouw in de oude stad 10 en 14 oktober
- Buurtwandeling door Houtwijk 28 augustus en 4 september
- Excursie door het Laakkwartier 12 augustus en 14 september
- Fietsexcursie langs beelden in het Zuiderpark 17 en 19 augustus
- Excursie Beeldenroute Westbroekpark 21 en 27 juli
- Excursie Stadswijngaard 16 en 24 juli
- Fietstocht door Loosduinen op eigen gelegenheid

Ondanks de coronastops heeft de werkgroep Activiteiten en Excursies nog veel activiteiten kunnen uitvoeren in de periode juli t/m december: 10 excursies, waarvan de meeste tweemaal. Ze waren snel volgeboekt en de deelnemers waren steeds enthousiast over de excursies. Bijna alle excursies waren in de buitenlucht en bij de enkele die

binnen plaatsvonden, kon de werkgroep een veilige afstand waarborgen. Het in 2020 aangeschafte audiosysteem heeft in het afgelopen jaar bij diverse excursies hierbij zijn dienst bewezen.

Twee Vrienden zetten de fietstocht "Fiets met Ons Den Haag door Loosduinen" uit op basis van de drie verkenningen van de Loosduinse wijken die in 2020 in Ons Den Haag verschenen. Deze fietstocht kon/kan men op eigen gelegenheid maken.

Het nieuwe aanmeld- en betalingssysteem via de website vertoonde enige aanloopproblemen, hopelijk behoren die nu tot het verleden.

Verdere activiteiten

Algemene Ledenvergaderingen

Op 13 april organiseerde de werkgroep voor het eerst een virtuele ALV vanuit Buurt- en kerkhuis Bethel. Dit was inmiddels hoognodig, omdat beide ALV's in 2020 door corona niet waren doorgegaan. Aan de ALV namen 40 vrienden online deel.

Gelukkig was het wel mogelijk om op 19 oktober een "echte" ALV te organiseren in Muzee, waar onze oude voorzitter Henk Bakker het stokje overgaf aan Rupert van Heijningen. Henk werd uitgebreid toegesproken en bedankt voor al het werk en de inzet voor de Vrienden.

In het tweede deel van de bijeenkomst hielden ir. Marc Unger, projectdirecteur, en mr. Eveline Braam, omgevingsmanager, een lezing over de Renovatie van het Binnenhof. We kregen een mooi overzicht van het complexe project met ook de plaats van de nieuw te graven 'oude' gracht. Het beeld van de organisatie van de renovatie en van de communicatie rondom dit gigantische project was zeer indrukwekkend.

Presentatie wenskaarten en meer

De coronaregels legden ons opnieuw beperkingen op, zodat op 11 november weer in kleine kring in Muzee de presentatie van de nieuwe wenskaarten moest plaatsvinden. De nieuwe voorzitter onthulde de winnende foto's en las een prachtig anekdotisch verhaal over wenskaarten voor.

Wethouder Mulder kreeg de eerste "gouden" set overhandigd, waarna hij in een korte inleiding de lastige opgaven schetste waar de gemeente voor stond. Hij waardeerde de inbreng van de Vrienden evenals die van andere organisaties om naar breed gedragen oplossingen te zoeken. De zaal mocht ook nog vragen op hem afvuren. Daarna was het tijd voor huldiging van de fotografen: de voorzitter sprak zijn waardering uit voor de keuze en kwaliteit van de foto's en overhandigde ieder van hen een gouden set.

Tenslotte werd de prijs voor het laatste zoekplaatje uitgereikt. Na jaren van intensieve speurtochten door Els M. van den Broek naar markante tekenen in het Haagse, stopt de serie. De winnares Mieke Vischer bleek vaak de eerste en vooral de snelste te zijn met een oplossing. Naast een hartelijk applaus kreeg Mieke een prachtig cadeau en een verhaal van mevrouw Krista Buys, die de 160 jaar oude thee- (en koffie)winkel Inproc aan de Denneweg runt, net als haar ouders dat deden. Ook aan Els M. werd gedacht; zij kreeg bovendien van de nieuwe voorzitter als blijk van waardering een gouden set wenskaarten.

Personele mutaties

In de loop van 2021 heeft Marjette Yap de werkgroep verlaten; zij is opgevolgd door Henk van den Berg.

Werkgroep Levende Historie

Activiteiten

De coronaperikelen hebben ook dit jaar weer geleid tot een beperking ten aanzien van de vergaderingen en activiteiten. Wederom kon de Dag van de Haagse geschiedenis dit jaar

geen doorgang vinden. Ons periodieke onderhoud met de Gemeente Den Haag, afdeling Monumentenzorg, heeft dit jaar tweemaal digitaal kunnen plaatsvinden in april en november. Tijdens dit onderhoud wordt de "zorgpuntenlijst" besproken waarop monumentale panden voorkomen die onderhoud behoeven en door Levende Historie zijn aangemeld. Daar komen nogal wat ambassades op voor, die vervolgens door de Gemeente worden benaderd, maar in veel gevallen leidt dit nog niet tot het gewenste resultaat. Wel heeft Monumentenzorg aangegeven dat er overleg plaatsvindt met het Ministerie van Buitenlandse zaken over deze voor de stad teleurstellende staat van verschillende ambassades.

De Werkgroep heeft tien maal digitaal vergaderd. Tevens hebben wij deelgenomen aan de vergaderingen van het Haags Monumentenplatform, dat bestaat uit Haagse Erfgoedinstellingen zoals o.a. het Haags Historisch Museum, Stadsherstel Den Haag, de Stichting Haags Industrieel Erfgoed en de Geschiedkundige Vereniging "Die Haghe". Het is gebruikelijk dat de verantwoordelijke wethouder (Van Asten) bij dit overleg aanwezig is.

De plannen rond *het* Central Innovation District (CID), waarover de werkgroepen in juni 2020 een uitgebreide zienswijze hebben ingediend, blijven ons met zorgen vervullen. Ook de bouwplannen ter plekke van het huidige Politiebureau aan de Burgemeester Patijnlaan/ Burgemeester van Karnebeeklaan, dat door de Gemeente tot Internationale Zone is bestempeld, heeft onze aandacht. De herontwikkeling van de monumentale panden aan de Zeestraat (de voormalige kantoorpanden van "De Onderlinge" verzekeringsmaatschappij) wordt door ons nauwgezet gevolgd waarbij er ook op wordt toegezien dat het jubileumtableau ter gelegenheid van het 25-jarig bestaan 1895-1920 behouden blijft. Het project Levi Lassen aan het Spui /hoek Gedempte Gracht waar na sloop renovatie en nieuwbouw plaatsvindt, heeft ook tot archeologisch onderzoek geleid. Dit is belangrijk omdat het hier gaat om het laatste stukje Joodse erfgoed in het zeventiende-eeuwse Spuikwartier.

De bezwaren van de Vrienden tegen de herinrichting van De Plaats, waaronder de niet bij het historische karakter van het plein passende moderne verlichting, zijn helaas niet gehonoreerd, ondanks de ook door ondernemers en bewoners geuite bezwaren. De sokkel van het standbeeld van Johan de Witt is verhoogd waardoor er rondom het monument een natuurstenen zitbank is ontstaan. Tevens staat het beeld nu weer waterpas!

De beroepsprocedure over het slopen van een monumentaal torentje op het pand Frederik Hendrikplein 34 loopt nog.

De ontwikkeling rondom het zeventiende-eeuwse pand Paviljoensgracht 133/133a heeft ertoe geleid dat de WOM (Wijk Ontwikkelingsmaatschappij) de verdere renovatieactiviteiten heeft gestaakt en het perceel heeft verkocht aan Stadsherstel Den Haag. Zij zijn momenteel bezig een restauratieplan op te stellen dat zich met name richt op de voorgevel om recht te doen aan de zeventiende-eeuwse uitstraling van het pand in deze historisch interessante wijk.

De werkgroep werkte samen met vele andere bezwaarmakers (onder andere de Wijkvereniging Sorghvliet) om te voorkomen dat er bouwactiviteiten zouden gaan plaatsvinden in het natuurgebied rondom het Catshuis ten behoeve van de tijdelijke huisvesting van het Departement van Algemene Zaken. Zo heeft Levende Historie daarover in februari een tv-interview gegeven aan de regiotafel. De zeer omvangrijke protesten hebben ertoe geleid dat de gemeenteraad unaniem een motie heeft aangenomen tegen dit plan. Uiteindelijk heeft het Rijksvastgoedbedrijf de aanvraag van een vergunning voor de bouw van de tijdelijke huisvesting ingetrokken.

Ook is er een gesprek geweest met de heer Claas Conijn, voorzitter van de Stichting Hippomobiel Erfgoed, om te bezien in hoeverre wij een bijdrage zouden kunnen leveren aan de vestiging van een rijtuigmuseum in het voormalige koetshuis aan het Smidswater ooit behorend bij het paleisje van Koningin Emma aan het Lange Voorhout thans het Eschermuseum ter versterking van het Museumkwartier.

In de maand juli heeft de Gemeente na bemoeienis van de werkgroep de nog resterende hardstenen palen, die uit het midden van de 19^e eeuw dateren en op en rondom het

Lange Voorhout het straatbeeld mede hebben bepaald, ter hoogte van het Eschermuseum teruggeplaatst.

In verband met de sloop in 2017 van hoeve "Ysendoorn" de voormalige ontvangstruimte en aula van de begraafplaats Nieuw Eikenduinen (Kamperfoeliestraat 2-a) zijn wij er na vier jaar in geslaagd om de beschadigde gevelstenen met de namen Eyken en Duynen uit het begin van de negentiende eeuw van Yarden overgedragen te krijgen. De ingemetselde historische gedenksteen, die bij het begin van de bouw in 1820 is geplaatst door de Jonkheren A. en H.C. van der Goes is helaas wel verloren gegaan. De Vereniging heeft de restauratiekosten voor haar rekening genomen. Thans zijn we nog in overleg met de begraafplaats voor herplaatsing aldaar.

De Werkgroep heeft een zestal artikelen geplaatst in Ons Den Haag:

- januari/februari, Langs Lange Lijnen; Laan van Meerdervoort door Peter Drijver.
- ODH maart/april, Spuiplein; Van Hitteplein tot Stadstuin in het hart van de stad door Emilie Linssen-van Rossum.
- ODH maart/april, Kerkenvisie en tekortkomingen door Peter Drijver en John Zwaneveld.
- ODH mei/juni, Langs Lange Lijnen; Keizerstraat-Scheveningseweg- Zeestraat-Noordeinde door Peter Drijver.
- ODH september/oktober, Verdwenen buitenplaatsen; Buitenrust en Rustenburg door Marijke Bruggeman.
- ODH november/december, Langs Lange Lijnen; de Van Alkemadelaan door Peter Drijver.

Bezetting van de werkgroep:

John Zwaneveld heeft helaas om gezondheidsredenen zijn deelname aan onze werkgroep in de loop van het vierde kwartaal moeten beëindigen.

Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen

Hoogbouw, CID, Zuidwest, omgevingsvisie, regie en participatie

De werkgroep heeft in dit jaar veel tijd besteed aan de omgevingsvisie, de structuurvisie voor het CID (Central Innovation District), de bij de stations geplande woontorens (Belle-vue, Soza en Laakhavens), een alternatief voor hoogbouw bij verdichtingsplannen en de wijkvernieuwing in Den Haag Zuidwest (Dreven, Gaarden en Zichten). Daarnaast volgde zij een aantal plannen en ontwikkelingen op de voet: het woningbeleid, de mobiliteits-transitie, de nota stadsbomen, de binnenstadscenario's, het ontwerp voor het Spuiplein, de wijkvernieuwing in de Heesterbuurt, de (Wassenaarse) nieuwbouwplannen op de ANWB-locatie en natuurlijk de rol van de LeefbaarheidsEffect Rapportage bij het hele proces van verdichting van de stad.

Wij hebben dit jaar eindelijk succes geboekt in onze strijd tegen de eenzijdige keuze voor **hoogbouw** in de plannen voor verdichting. Na onze gesprekken met een aantal raadsleden heeft de gemeenteraad bijna unaniem de motie 'niet overal de lucht in' aangenomen waarin het college verzocht wordt "het initiatief te nemen voor een proef met lagere wooncomplexen met hogere verdichting in het CID ...". Ook wethouder Mulder heeft positief gereageerd op ons pleidooi.

Voor het **CID** wilde het college een norm van 8 vierkante meter groen per woning vaststellen, echter zonder de kwaliteit van dit groen te preciseren. Samen met de AVN hebben wij de raad ervan kunnen overtuigen dat alleen "hoogwaardige groene buitenruimte met een hoge gebruiks- en ecologische waarde" zal meetellen.

Daarnaast hebben wij de gemeente voorgesteld om met een groenblauwe route door het CID die uitnodigt tot fietsen en wandelen, de in het gebied aanwezige monumenten met elkaar en het CID met het centrum te verbinden.

Met de komst van wethouder Mulder en het vertrek van een aantal ambtenaren bij de Dienst Stedelijke Ontwikkeling is er het een en ander gaan veranderen op het gebied van de stedenbouw. De wethouder vond kennelijk zelf de geplande woontoren van 240 meter aan de Laakhavens te hoog en stelde aanvullende eisen aan de inrichting van de openba-

re ruimte in de buurt. Andere woontorens, bij Centraal Station en station Laan van NOI, werden gekortwiekend door een meerderheid van de raad. Het is de vraag hoe het verder gaat met deze projecten.

Bij deze projecten wreekte zich het **gebrek aan visie en regie** en **participatie** in het tot voor kort alleen maar markt-gestuurde stedenbouwbeleid van Den Haag. Dat geldt niet alleen voor de woontorens in het CID, maar ook voor de wijkvernieuwingsprojecten in de Heesterbuurt (Weigeliaplein) en in Zuidwest (Dreven, Gaarden en Zichten). Zonder dat de gemeente vanuit het algemeen belang een stedenbouwkundig kader aangegeven had, bedachten ontwikkelaars, corporaties en bouwbedrijven vanuit hun particuliere belang sloop- en nieuwbouwplannen. Er was weinig oog en respect voor bestaande stedenbouwkundige kwaliteiten van de wijken. (De stedenbouwkundige opzet van Berlage wordt vernield (Heesterbuurt) en de status van beschermd stadsgezicht wordt opgeheven (Drevenbuurt).) Bewoners, omwonenden en de rest van de stad werden pas geïnformeerd toen de plannen al doorgerekend en vastgelegd waren. "Participatie" betekende alleen maar luisteren en vragen stellen. Er viel niets te kiezen; immers "er is geen alternatief". Dat werd in feite ook de boodschap aan de gemeenteraad: slikken of stikken. De druk om dan maar in te stemmen werd verhoogd als er een pot met geld van het rijk klaar stond voor een plan, op voorwaarde dat de gemeente op tijd het door de raad goedgekeurde project zou indienen.

Stadsvernieuwingsprojecten zijn financieel en bouwtechnisch ingewikkelde dossiers. Het is voor ons als Vrienden niet eenvoudig om hierbij een standpunt te bepalen en te kiezen tussen renovatie, optoppen en uitbreiding enerzijds en sloop en nieuwbouw anderzijds of een combinatie van beide werkwijzen. Wel eenvoudig is de keuze voor de juiste houding, procedure en volgorde: a) bij plannen voor verduurzaming en verdichting worden bestaande architectonische en stedenbouwkundige kwaliteiten gerespecteerd; b) de gemeente formuleert een visie en geeft het stedenbouwkundige kader aan waarbinnen de ontwikkelaar met een project aan de slag gaat; c) bewoners en bewoners- en belangenorganisaties worden van het begin af aan geïnformeerd over en betrokken bij die visie, dat kader en dat project, waarbij er voor hen wat te kiezen valt.

In de (omstreden) Omgevingswet, waarvan de ingangsdatum van 1 juli 2022 weer is uitgesteld, is **participatie** aan het begin van een ontwikkelproces een belangrijk principe. De mogelijkheden om achteraf te procederen worden beperkt. Hoe die participatie georganiseerd wordt, bepaalt elke gemeente voor zich. Den Haag is nog bezig de **omgevingsvisie** te formuleren, waarin o.a. geformuleerd wordt hoe participatie er uit gaat zien. Er staat dus veel op het spel in het nieuwe jaar.

Personen, activiteiten, partners, participatie en publicaties

Inge Camfferman is lid van de werkgroep geworden.

Er is tien keer vergaderd, live of digitaal. De verkenningsexcursie in Zuidwest was aangenaam en leerzaam. De geplande excursie naar het nieuwbouwproject 'little C' in Rotterdam heeft door corona en slecht weer nog niet plaats kunnen vinden.

Leden van de werkgroep hebben:

- een brief geschreven aan het college met het voorstel om voor het CID een groenblauw, cultureel erfgoed verbindend lint te ontwikkelen;
- een brief geschreven aan de drie Haagse woningbouwcorporaties en de gemeenteraad over een eenvoudige manier van verdichten door optoppen;
- brieven geschreven aan (de commissies Ruimte en Leefomgeving van) de gemeenteraad over de bouwplannen op de plek van het politiebureau, de structuurvisie voor het CID, de referentienormen voor het groen in het CID, de nieuwbouwplannen op de Bellevuelocatie en de stadsvernieuwings- en verdichtingsplannen in de Dreven, Gaarden en Zichten;
- een bijdrage geleverd aan de inspraak van de werkgroep Levende Historie over de omgevingsvisie;
- ingesproken bij de commissie Ruimte over de plannen voor wijkvernieuwing in de Dreven, Gaarden en Zichten, de structuurvisie CID, de bouwplannen op de Belle-

vue-locatie, de referentienormen voor groen en de evaluatie van de hoogbouwnota;

- een PowerPointpresentatie voor een aantal raadsleden en wethouder Mulder gegeven over een alternatief voor hoogbouw bij de verdichtingsplannen;
- geparticipeerd in het stedelijk groenoverleg, het lokale groenplatform en in de gemeentelijke Adviesgroep Kwaliteitsverbetering Centrum Noord (verkeer);
- overleg gepleegd en samengewerkt met de AVN en met de bewonersverenigingen in het CID.

In Ons Den Haag heeft de werkgroep tien artikelen over negen onderwerpen gepubliceerd: Klein Zwitserland en Plesmanduin, het CID, de lange lijnen Rijswijkseweg en Loosduinseweg/Haagweg, de ondergrond van de stad, Spinoza in Den Haag, de omgevingswet (i.s.m. Levende Historie), de nota stadsbomen en Joods erfgoed in het Haagse stadsbeeld.

Op verzoek van de redactie van Den Haag Centraal hebben wij opinieartikelen geschreven over de structuurvisie voor het CID en over de renovatieplannen voor Zuidwest. Verder zijn in dit weekblad artikelen van onze hand geplaatst over een alternatief voor hoogbouw en over de woontorens naast Amare.

Werkgroep Media

De corona crisis heeft zijn effect gehad op de diverse aspecten van PR en Media.

De **externe communicatie** rond belangrijke activiteiten van de Vrienden verliep op zich goed. Onze persberichten haalde keer op keer de nieuwsmedia. Ook schoven Vrienden diverse keren aan bij radioprogramma's en de lokale tv.

Persberichten werden uitgebracht naar aanleiding van de volgende gebeurtenissen:

- Inspraak nota Hoogbouw (stoppen met eenzijdige hoogbouw)
- Voorgenomen bebouwing aan de Strandweg (verlate uitvoering Atlantikwall)
- Voorgenomen bebouwing bij het Catshuis (Containerbouw)
- Halvering normen groenvoorziening
- Uitbrengen wenskaarten

Christine Sijbesma nam deel aan een talkshow bij RTV Discus over de halvering van de groenvoorzieningsnormen; terwijl Casper de Weerd dat deed over de nieuwe serie wenskaarten.

Henk Bakker, onze aftredend voorzitter, stond Konkreet Nieuws te woord. Rupert van Heijningen gaf bij zijn aantreden als voorzitter een uitgebreid interview in Den Haag Centraal.

Een Vrienden team (Jacob Bijl, Jacqueline Alders en Frans de Leef) werd tweede bij de Haagse Historie Quiz.

Van **Ons Den Haag** werden weer zes nummers uitgebracht. In meerdere nummers werd aandacht besteed aan het Central Innovation District (CID) jaarthema was "de lange lijnen" de lange routes die Den Haag van noord naar zuid, dan wel van west naar oost doorsnijden, de nota 'Meer lucht, minder auto's' en Loosduinen. Daarnaast verschenen artikelen over:

- Klein Zwitserland verandering op til in
- de groene oase van Duttendel
- Spuiplein: van hitteplein tot stadstuin in het hart van de stad
- kerkenvisie en tekortkomingen
- de ondergrond van de stad: een zorgenkind, een uitdaging
- Spinoza in Den Haag
- de omgevingswet: een goede, fysieke leefomgeving
- de vergeten holocaust: Sinti en Roma in Den Haag
- containerbouw bij het Catshuis?

- de nota stadsbomen
- verdwenen buitenplaatsen Buitenrust en Rustenburg
- Joods erfgoed in het Haagse stadsbeeld
- nieuw in oud – herbestemming industrieel erfgoed in de Binckhorst

In 2021 werden twee vaste rubrieken (Stadsflitsen en Zoekplaatje) beëindigd. Dank aan Niek 't Hart en Els M. van den Broek voor het jaren lang verzorgen van deze rubrieken. Jan Bron Dik startte een nieuwe rubriek "Een Vriend stelt zich voor". De columns dit jaar werden geschreven door Len Middelbeek, Marjan Overdijk, Nicoline Grötzebauch, Astrid Oranje en Hans van Beek.

In de loop van het jaar nam Niek 't Hart afscheid van de redactie. Wij danken Niek voor zijn grote en talrijke bijdragen aan ons mooie tijdschrift. Er is formeel nog geen opvolger benoemd; Tristan Groot loopt zich warm voor deze functie.

In de maanden dat Ons Den Haag niet verschijnt, brengt de werkgroep een **Vriendennieuwsbrief** uit, om de leden kort bij te praten over actuele ontwikkelingen. Deze is in 2021 zes maal rondgestuurd.

Zeventien keer is een **Vriendenmail** rondgestuurd met actuele berichten en mededelingen.

De Vriendennieuwsbrief en de Vriendenmail worden gemaakt door Bert de Nennie.

De **website** ontving 5200 unieke bezoekers. De belangstelling ging vooral uit naar de Activiteiten en Excursies en de wenskaarten. De webshop leverde veel nieuwe lidmaatschappen en bestellingen van wenskaarten op. De website wordt beheerd door Anneke de Graaf, Bert de Nennie en Casper de Weerd.

De Vrienden zijn met name op **Facebook** actief. Er zijn inmiddels 243 gebruikers die de pagina volgen. Er werden 60 berichten op Facebook gepubliceerd. Gemiddeld werden daarmee per *post* 50 tot 100 lezers bereikt.

De Facebookpagina wordt beheerd door Casper de Weerd.

In Den Haag worden op tien verkooppunten **de wenskaarten** van de Vrienden verkocht. De tijdelijke sluiting van niet essentiële winkels had helaas een negatief effect op de verkoop van onze wenskaarten. Ook door de coronamaatregelen konden wij dit jaar geen fysieke verkopen (bijv. in de Centrale Bibliotheek en op de Dag van de Haagse Geschiedenis, waarop doorgaans ook veel wenskaarten worden verkocht) organiseren. Het uitbrengen van een serie van acht nieuwe wenskaarten heeft echter wel voor een stimulans van de verkoop gezorgd. Voor de daarvoor gehouden wedstrijd werden in totaal 79 foto's ontvangen. 23 met een winterthema en 56 met een algemeen thema. De verkoop van wenskaarten werd gecoördineerd door Frederique Koster. Zij heeft in 2021 de werkzaamheden overgedragen aan Ineke Pierens. Wij danken Frederique voor het vele werk dat zij de afgelopen jaren heeft verricht voor de verkoop van de wenskaarten.

Nawoord

Het bestuur hoopt u met dit verslag een goed beeld te hebben gegeven van de activiteiten in het achter ons liggende Verenigingsjaar. De Vereniging kan alleen maar zo actief zijn dankzij de inzet van tientallen vrijwilligers die het bestuur terzijde staan. Om erkentelijkheid daarvoor te laten blijken is begin 2022 een speciale vrijwilligersborrel georganiseerd in Muzee. Het bestuur heeft bovendien de vrijwilligers met een kaart bedankt voor hun bijdrage aan het werk van de Vereniging Vrienden van Den Haag.

Samenstelling van het bestuur in dit verenigingsjaar

Bestuur:

Voorzitter	Henk Bakker (tot 19 oktober 2021) Rupert van Heijningen (per 19 oktober 2021)
Secretaris	Marjan Engels (tot 13 april 2021) Willem Frans Arts (per 13 april 2021)
Penningmeester	Coby Koeleman
Vicevoorzitter en coördinator werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen	Jacob Bijl
Coördinator werkgroep media en hoofdredacteur van Ons Den Haag	Casper de Weerd
Coördinator werkgroep Activiteiten	Bert de Nennie
Coördinator werkgroep Levende Historie	Emilie Linssen – van Rossum

Samenstelling van de werkgroepen per 31 december 2021

Werkgroep Activiteiten

Bert de Nennie (coördinator)
Henk van den Berg
Vera van den Berg
Veronica van Berkel – van den Honert
Anneke de Graaf
Marjan Jansen

Werkgroep Levende Historie

Emilie Linssen – van Rossum (coördinator)
Marijke Bruggeman
Peter Drijver
Jan van der Ploeg
Piet Hein Schoemaker
vacature

Werkgroep Stadsbeeld en Stadsgroen

Jacob Bijl (coördinator)
Inge Camfferman
Elsbeth van Hijckama Vlieg
Jan Nicolai
Leo Oorschot
Christine Sijbesma

Werkgroep Media

Casper de Weerd (coördinator)
Peter Drijver
Anneke de Graaf
Elsbeth van Hijckama Vlieg
Bert de Nennie

Redactie 'Ons Den Haag'

Casper de Weerd (hoofdredacteur)
Els M. van den Broek
Jan Bron Dik (eindredacteur)
Annelou Oorthuys
Vacature

Ledenadministratie

Bea Zolderland

Verkoop wenskaarten

Ineke Pierens